

14 jan 2018

Befrielse Genom Jesus

När Herren besökte synagogorna i Nasaret och Kapernaum

Predikan i Betelkyrkan Jönåker

Herrens Ande är över mig, ty han har smort mig till att predika glädjens budskap (Luk 4:18)

Bibeltext

I Andens kraft vände Jesus tillbaka till Galileen, och ryktet om honom gick ut i hela trakten däromkring. Han undervisade i deras synagogor och blev prisad av alla.

Så kom han till Nasaret, där han hade vuxit upp. På sabbaten gick han till synagogan som han brukade. Han reste sig för att läsa ur Skriften, och man räckte honom profeten Jesajas bokrulle. När han öppnade den, fann han det ställe där det står skrivet:

Herrens Ande är över mig, ty han har smort mig till att predika glädjens budskap för de fattiga. Han har sänt mig för att ropa ut frihet för de fångna och syn för de blinda, för att ge de betryckta frihet och predika ett nådens år från Herren.

Sedan rullade han ihop bokrullen, räckte den till tjänaren och satte sig. Alla i synagogan hade sina ögon fästa på honom. Då började han tala till dem: "I dag har detta skriftställe gått i uppfyllelse inför er som lyssnar." Men alla vittnade mot honom och häpnade över de nådens ord som utgick från hans mun. Och de frågade: "Är inte han Josefs son?" Då sade han till dem: "Utan tvekan kommer ni att vända detta ordspråk mot mig: Läkare, bota dig själv, och säga: Vi har hört allt som hände i Kapernaum. Gör det också här i din hemstad." Och han fortsatte: "Amen säger jag er: Ingen profet blir erkänd i sin hemstad. Jag säger er sanningen: Det fanns många änkor i Israel på Elias tid, då himlen var tillsluten i tre år och sex månader och det kom en stor hungersnöd över hela landet. Ändå blev inte Elia sänd till någon av dem utan bara till en änka i Sarepta i Sidons land. Och fastän det fanns många spetälska i Israel på profeten Elisás tid, blev ingen av dem renad utan endast Naaman från Syrien." Alla i synagogan blev ursinniga när de hörde detta. De reste sig upp och drev honom ut ur staden och förde honom ända fram till branten av det berg som deras stad var byggd på och ville störta ner honom. Men han gick rakt igenom folkhoppen och vandrade vidare.

Så begav han sig ner till Kapernaum, en stad i Galileen, och undervisade folket på sabbaten. De kände sig träffade av hans undervisning, eftersom han talade med makt och myndighet. I synagogan fanns en man som hade en oren ande som skrek: "Vad har vi med dig att göra, Jesus från Nasaret? Har du kommit för att fördärva oss? Jag vet vem du är, du Guds Helige." Då talade Jesus strängt till anden: "Tig och far ut ur honom!" Anden kastade omkull mannen mitt ibland dem och for ut ur honom utan att skada honom. Alla blev mycket häpnade och sade till varandra: "Vad är det med hans ord? Med makt och myndighet befäller han de orena andarna, och de far ut." Och ryktet om honom spreds överallt i trakten. Jesus lämnade synagogan och gick hem till Simon. Där låg Simons svärmor i hög feber, och de bad Jesus hjälpa henne. Han gick då fram och lutade sig över henne och talade strängt till febern, och den lämnade henne. Genast steg hon upp och betjänade dem. Vid solnedgången kom alla till honom med dem som led av olika sjukdomar, och han lade händerna på var och en av dem och botade dem. Onda andar for även ut ur många, och de ropade: "Du är Guds Son." Men han talade strängt till dem och förbjöd dem att tala, eftersom de visste att han var Messias.

När det blev dag, gick han bort till en enslig plats. Folket sökte efter honom, och när de kom till honom, ville de hålla honom kvar och hindra honom från att lämna dem. Men han sade till dem: "Också för de andra städerna måste jag predika evangeliet om Guds rike. Det är därför jag har blivit sänd."

(Lukasevangeliet 4:14-43)

Inledning

Vår (långa) text berättar om hur Jesus besökte synagogorna i Nasaret och Kapernaum. Nasaret var hans hemstad, och Kapernaum var den plats som han senare hade som utgångspunkt för sin verksamhet.

Det som utspelar sig i dessa berättelser är själva starten på Jesu offentliga verksamhet. Förut hade han döpts av Johannes Döparen i floden Jordan (Luk 2:21-22), förts ut i öknen för att frestas som en förberedelse för sin tjänst (Luk 4:1-13), men efter prövningen i öknen vänder han tillbaka till Galileen i *Andens kraft* och börjar genast predika i synagogorna i Galileen. Vi vet inte hur många ställen han besökte innan han till slut kom till Nasaret, sin hemstad *där han hade vuxit upp*. Det framgår dock av det som hände i Nasaret att han hade varit i Kapernaum tidigare (Luk 4:24) innan han sedan återvände dit efter besöket i Nasaret, men nu är han alltså i Nasaret, i den synagoga som fanns där.

Nasaret var förmodligen inget särskilt attraktivt ställe att vara på, en liten bortglömd by på landet, och synagogan — den religiösa samlingsplatsen för alla

judar — var nog inte särskilt stor den heller. Men budskapet Jesus förkunnar på platsen var uppseendeväckande, som vi snart skall se, och fick oanade konsekvenser. Reaktionen i Kapernaum blev också stark, om än inte lika negativ.

Predikan

1. Jesu predikar i Nasaret.

1.1. Det märkliga är att när Jesus kom till Nasaret var det tydligen hans tur att läsa Skriften¹, och ännu mer märkligt är att när bokrullen räckes fram är det profeten Jesajas bok, Gamla testamentets evangelium, som Jesus ska läsa ur. När sedan Jesus öppnar rullen hamnar han just på ett ställe som är en profetia om honom själv: *Herrens Ande är över mig, ty han har smört mig till att predika glädjens budskap för de fattiga. Han har sänt mig för att ropa ut frihet för de fångna och syn för de blinda, för att ge de betryckta frihet och predika ett nådens år från Herren.* På något sätt är detta en programförklaring om vad Jesus kom till jorden för att göra: predika glädjens budskap för de fattiga, ropa ut frihet för de fångna och syn för de blinda, och ge de betryckta frihet.

1.2. När Jesus sedan säger att skriftstället han just läst precis gått i uppfyllelse — han låter sina åhörare förstå att han menar sig vara den som det handlar om — blir reaktionen våldsamt. För det första var detta ett messianskt anspråk, som ingen annan än Messias kunde ta i sin mun. För det andra framfördes anspråket i en oväntad miljö. Jesus menar att hans åhörare är (andligt) fattiga, fångna, blinda och betryckta, och att det är till dem han blivit sänd för att befria dem från fattigdom, fångenskap, blindhet och betryck. Åhörarna gillade inte de — de var ju samlade i synagogan för att läsa Skrifterna, be till Israels Gud, lovsjunga honom och uppmuntra varandra, och de kände sig inte särskilt andligt fattiga, fångna, blinda eller betryckta. Så de avvisade Jesus, och särskilt med hänvisning till att de kände till honom sedan barnsben: *Är inte han Josefs son?*

1.3. Jesus gör sedan saken värre — han hade dock rätt till det — genom att påpeka att Guds välsignelser ofta går förbi hans eget folk och träffar andra — rena hedningarna — därför att Guds folk trots sin religiositet

¹ Männerna i synagogan turades om att läsa och utlägga Skriften enligt någon slags rullande schema.

inte är öppna för vad Gud vill göra i deras egna liv, och så citerar Jesus Skriften om Elia och Elisa: *Jag säger er sanningen: Det fanns många änkor i Israel på Elias tid, då himlen var tillsluten i tre år och sex månader och det kom en stor hungersnöd över hela landet. Ändå blev inte Elia sänd till någon av dem utan bara till en änka i Sarepta i Sidons land. Och fastän det fanns många spetälska i Israel på profeten Elisas tid, blev ingen av dem renad utan endast Naaman från Syrien.*

- 1.4. Det hela kunde bara sluta på ett enda sätt. Här kom denna snickarson och påstår att folket i synagogan i Nasaret inte var andligt vakna och att Gud på något sätt skulle gå förbi dem? De tänkte inte tolerera det. Så de försökte driva Jesus utför ett stup, men i sin gudomliga auktoritet går han rakt igenom folkhopen och försvinner från Nasaret. Om man läser resten av Lukasevangeliet ser man att Jesus sedan gick under namnet "Jesus från Nasaret", men att han aldrig så länge han levde satte sin fot på den platsen igen, åtminstone inte för att utbreda Guds rike där. Det tragiska är att Nasaret därigenom förlorade möjligheten till stora välsignelser, eftersom människorna i Nasaret inte ville erkänna att de själva behövde uppleva befrielse genom Jesus. Ingen profet blir erkänd i sin egen hemstad.
- 1.5. Det stora här är att det första Jesus gör när han träder fram och börjar förkunna Guds rike och befria människor från synd, bojar och skam, är att Gud sänder honom till hans eget folk innan han går till någon annan. Men när de avvisar talet om att de själva är bundna, blinda, fattiga och betryckta går välsignelsen förbi dem. De visste ju vad som var rätt. Och de hade Skrifterna, och de var samlade för att läsa dem, och be och lovsjunga. Deras problem var att de inte såg sin egen bundenhet, blindhet och andliga fattigdom. Inte behövde de befrielse?

2. **Jesus predikar i Kapernaum.**

- 2.1. Efter att ha blivit avvisad i Nasaret beger sig Jesus till Kapernaum, Petrus hemstad, och där hade Jesus varit tidigare även om detaljerna är okända för oss.
- 2.2. I Kapernaum gick det annorlunda. Vi vet inte riktigt vad Jesus undervisade om, men det står att *han talade med makt och myndighet* så att *de kände sig träffade av hans undervisning*. Det är fullt möjligt att Jesus citerade samma text som i Nasaret eller någon helt annan, men skillnaden mot Nasaret var att här fanns det en större öppenhet för vad Gud ville göra.

Folket i Kapernaum avvisade inte Jesus därför att de visste en massa saker om hans barndom eller hans jordiska härkomst. Och ryktet spred sig vida omkring.

2.3. I Kapernaum visade också Jesus sin makt att befria som folket i Nasaret inte hade tagit emot. Hans förkunnelse leder till konfrontation med flera andemakter som tagit människor i besittning. Den första som befrias är en man i synagogan som hade en oren ande. Anden avslöjade sig genom dess reaktion på Jesu blotta närvaro, för han skrek: *"Vad har vi med dig att göra, Jesus från Nasaret? Har du kommit för att fördärva oss? Jag vet vem du är, du Guds Helige."* Då talade Jesus strängt till anden: *"Tig och far ut ur honom!"* Anden kastade omkull mannen mitt ibland dem och for ut ur honom utan att skada honom. På kvällen samma dag — nu utanför synagogan — blir ytterligare ett antal människor befriade från onda makter: *Onda andar for även ut ur många, och de ropade: "Du är Guds Son."* Men han talade strängt till dem och förbjöd dem att tala, eftersom de visste att han var Messias. Ett stort antal sjuka människor i Kapernaum botas också. Först Petrus svärmor, som låg sjuk i hög feber. *Jesus lämnade synagogan och gick hem till Simon. Där låg Simons svärmor i hög feber, och de bad Jesus hjälpa henne. Han gick då fram och lutade sig över henne och talade strängt till febern, och den lämnade henne. Genast steg hon upp och betjänade dem. Vid solnedgången kom alla till honom med dem som led av olika sjukdomar, och han lade händerna på var och en av dem och botade dem.* Folkets öppenhet gentemot Jesus visade sig i att de bad om hans hjälp (4:38), sökte efter honom (4:42) och sedan inte ville att han skulle lämna dem för att predika någon annanstans.

2.4. Vad som var likadant som i Nasaret var att behovet att befrielse genom Jesus var stort bland Guds eget folk, eftersom Jesus blir sänd först till dem som redan samlade i Israels Guds namn. Och därför att folket i Kapernaum inte avvisade Jesus fick de uppleva mycket mer att den befrielse de behövde, t.o.m. från andemakter som tagit sig in mitt i församlingen. Vi har ingen aning om hur det gick till², men vi kan bara konstatera att den besatte mannen fanns mitt i gemenskapen och att bara Jesus kunde befria honom genom sitt ord: *Vad är det med hans ord? Med makt*

² Författaren är mycket tveksam till att människor som är födda på nytt och fyllda med Guds Ande skulle kunna vara besatta samtidigt. Även om Bibeln aldrig tar ställning i den frågan på det sättet, så förefaller det orimligt i ljuset av hela Nya testamentets vittnesbörd. Vi måste också komma ihåg att den besatte mannen i Kapernaum visserligen fanns mitt i gemenskapen men det i övrigt inte sägs något om hans andliga status inför Gud. Förmodligen var han inte alls frälst, eftersom ondskan hade kunnat besätta hans själ på ett sådant dramatiskt sätt.

och myndighet befaller han de orena andarna, och de får ut. Ungefär som när officeren kom och bad Jesus om hjälp att bota hans tjänare: Herre, säg bara ett ord, så blir min tjänare frisk.

3. Om Jesus predikade i Jönåker...?

- 3.1. Vad skulle hända om Jesus kom hit och predikade i Jönåker — ett litet ställe på landet — liksom i Nasaret och Kapernaum? Hur skulle vi ta emot honom, som i Nasaret eller som i Kapernaum?
- 3.2. Man kan tycka att det är en retorisk fråga, för Jesus går inte längre fysiskt omkring på jorden. Han har ju efter sin försoningsgärning satt sig på Faderns högra sida och skall ju inte visa sig i fysisk gestalt här förrän han kommer tillbaka³. Så han kan ju inte predika här på det sättet. Detta är sant, men Jesus är fortfarande verksam på jorden genom den Helige Ande, och främst i sin församling. Jesus besök i Nasaret och Kapernaum skedde därför att *Herrens Ande* var över honom, och sedan dess har Gud utgjutit sin Ande över allt kött, främst över församlingen, och därför kan Jesus predika här i Jönåker genom sina tjänare om dessa är smorda med Anden. Men med en viktig skillnad: jag eller vem som helst som framför dessa ord skulle alltid behöva påpeka att vi själva var i lika stort behov av befrielse som vem som helst här, och det behövde inte Jesus. Trots att han under sin tid på jorden — sitt s.k. förnedringstillstånd då han avstått från allt och antog en tjänares gestalt (Fil 2) — var totalt beroende av Andens kraft och Faderns ledning så syndade han aldrig. Förutom Jesus så är det så att den människa som påstår sig vara syndfri, hur stor predikant han/hon än är, är en en lögnare och sanningen finns inte i honom/henne.
- 3.3. Så...-vad skulle hända? Jag tänker att Jesus skulle citera samma bibeltext som i Nasaret och göra samma under som i Kapernaum. (Och nu vill jag lämna mitt skrivna manuskript och tala från hjärtat.)

³ Åsikterna går isär om när Jesus kommer att visa sig: vid uppryckandet eller då han sätter fötterna på Oljeberget och upprättar tusenårsriket, två händelser i den yttersta tiden som skiljs åt av en viss tid. Författaren av detta utkast menar att både uppryckandet och återkomsten till Oljeberget är händelser som kommer att kunna ses, dvs att Jesus kommer att synas båda gångerna, men det är först vid återkomsten till Oljeberget som han kommer att "sätta fötterna" på jorden igen.